

Актуальна тема номера:  
“ПОСТУП УКРАЇНИ НА ШЛЯХУ ДО ЧЛЕНСТВА  
В ЄВРОПЕЙСЬКОМУ СОЮЗІ:  
ВЕРХОВЕНСТВО ПРАВА ТА ОСНОВОПОЛОЖНІ ПРАВА”

ПОДАННЯ ЄВРОПЕЙСЬКОЇ КОМІСІЇ  
ЩОДО ПОЛІТИКИ РОЗШИРЕННЯ  
ВІД 30 ЖОВТНЯ 2024 РОКУ COM(2024)690  
(витяг)\*

I. КЛЮЧОВІ ПОДІЇ

Через двадцять років після найбільшого розширення в історії ЄС, коли до нього приєдналися 10 нових держав-членів, вступ до ЄС залишається ключовим чинником довгострокової безпеки, миру, стабільності і процвітання в Європі. Це продовжує просування спільних цінностей, включаючи демократію, верховенство права та повагу до основоположних прав, одночасно сприяючи економічному зростанню. Надійна перспектива членства в ЄС стимулює реформи і є важливою для сприяння примиренню. Важливість європейської інтеграції була ще більше продемонстрована під час пандемії COVID-19, яка поставила в центр уваги взаємопов'язаність Європи та необхідність спільно протистояти глобальним викликам. Заявки на членство від трьох східних сусідів ЄС на тлі агресивної війни Росії проти України у 2022 році та наступні рішення Європейської Ради є ще одним свідченням геополітичної ваги розширення ЄС.

Історична можливість пов'язати своє майбутнє з ЄС відкрита для 10 партнерів: шести країн Західних Балкан, а також Туреччини, України, Республіки Молдова та Грузії. Процес розширення базується на досягненнях і залежить від реального прогресу кожного із партнерів. Це вимагає рішучості впроваджувати незворотні реформи у всіх сферах права ЄС, із особливим акцентом на основоположних принципах процесу розширення – пов'язаних із демократією, верховенством права, фундаментальними правами, а також функціонуючою ринковою економікою, здатною витримувати конкурентний тиск у ЄС, та публічною адміністрацією, здатною імплементувати право ЄС. Держави, які вирішують приєднатися до ЄС, повинні повністю й однозначно прийняти та просувати цінності ЄС, включаючи узгодження зі спільною зовнішньою політикою і політикою безпеки ЄС.

Процес розширення вступив у нову фазу з новим імпульсом у 2024 році. Після рішення Європейської Ради в грудні 2023 року розпочати перегово-

\* 2023 Communication on EU Enlargement Policy: Communication from the Commission to the European Parliament, the Council, the European Economic and Social Committee and the Committee of the Regions. Brussels, 30.10.2024. COM(2024) 690 <[https://enlargement.ec.europa.eu/document/download/7c67aed6-e7c2-47de-b3f8-b3edd26a3e26\\_en?filename=COM\\_2024\\_690\\_1\\_EN\\_ACT\\_part1\\_v11.pdf](https://enlargement.ec.europa.eu/document/download/7c67aed6-e7c2-47de-b3f8-b3edd26a3e26_en?filename=COM_2024_690_1_EN_ACT_part1_v11.pdf)> (accessed 27.02.2025).

ри з Україною та Молдовою перші міжурядові конференції, які розпочали переговори з обома країнами, відбулися 25 червня 2024 року. Згодом Європейська Комісія розпочала двосторонні скринінгові зустрічі, які зараз перебувають у розпалі. <...>

1 березня 2024 року набув чинності Інструмент “Ukraine Facility”. На тлі повномасштабної агресивної війни Росії проти України цей фінансовий механізм підтримує зусилля України щодо забезпечення макрофінансової стабільності, сприяння її відновленню та підтримки реформ з метою майбутнього членства в Союзі. Він забезпечить Україні узгоджену, передбачувану і гнучку підтримку з 2024 по 2027 рік за умови виконання країною попередньо узгоджених вимог щодо реформ. Facility надано 50 мільярдів євро грантів і позик, а його реалізація базується на Плані України – стратегії реформ та інвестицій, – розробленому країною та схваленому Радою ЄС 14 травня 2024 року. На сьогодні за рахунок Ukraine Facility було надано 12,4 мільярда євро фінансування, а 1,4 мільярда євро інвестицій було затверджено для фінансування в рамках Інвестиційної програми, яка є невід’ємною частиною цього механізму. <...>

### III. КРАЇНИ – КАНДИДАТИ НА ШЛЯХУ ДО ЄС

<...> Завдяки Ukraine Facility ЄС продовжує пов’язувати свою фінансову підтримку відновлення з реформами, необхідними для зміцнення економіки України та допомоги їй на шляху до членства. Спільні зобов’язання ЄС і України у сфері безпеки, підписані в червні 2024 року, підкреслюють, що підтримка безпеки, стійкості та оборони, а також процес вступу України до ЄС, підтримка реформ, макрофінансова, гуманітарна допомога та допомога у відбудові взаємно підсилюють одна одну. Зі свого боку, Україна зобов’язалася продовжувати реформи відповідно до свого шляху до ЄС, зокрема у секторах безпеки, оборони та розвідки. <...>

### IV. ОСНОВИ ПРОЦЕСУ ВСТУПУ ДО ЄС

#### *Судова влада та основоположні права*

<...> Тривалі зусилля деяких країн щодо ефективного впровадження реформ правосуддя та проведення перевірок досягли зміцнення незалежності та відповідальності судової системи, зокрема Албанії, Молдови та України. <...>

#### *Правосуддя, свобода і безпека*

<...> Організовані злочинні угруповання з України, Молдови та Грузії активно займаються незаконним перевезенням мігрантів, торгівлею людьми, контрабандою товарів, наркотиків і зброї, кіберзлочинністю та іншими злочинами, такими як підробка документів, попри зусилля цих країн у боротьбі з організованою злочинністю. <...>

#### *Міграція*

<...> Агресивна війна Росії проти України продовжує спричиняти масове переміщення населення як в Україні, так і за її межами. Країни цього регіону

продовжують приймати українських біженців, сприяючи зусиллям із захисту та інтеграції. <...>

#### *Економіка*

<...> У 2023 році більшість із 10 економік країн-кандидатів відновилися після серйозних економічних і соціальних викликів, спричинених агресивною війною Росії проти України, демонструючи значну стійкість. Незважаючи на продовження руйнувань та велику кількість жертв серед цивільного населення, ВВП України зріс на 5,3% у 2023 році, що перевищило очікувані показники. У рамках нового Плану України держава зобов'язалася впровадити комплексний пакет реформ для забезпечення макроекономічної стабільності, сприяння відновленню та просування на шляху до ЄС. <...>

#### **V. ЕКОНОМІЧНЕ І СОЦІАЛЬНЕ ЗБЛИЖЕННЯ ТА ПРИСКОРЕНА ІНТЕГРАЦІЯ**

ВВП на душу населення Західних Балкан, України, Молдови та Грузії залишається на рівні близько 50 % або нижче від показників ЄС, і темпи досягнення зближення залишаються низькими. Водночас досвід розширення ЄС у 2004 році демонструє позитивний вплив членства у єдиному ринку ЄС та структурних фондах на економічне зближення. Це лежить в основі сучасного духу відносин між ЄС та країнами-кандидатами, які зосереджені на інвестиціях в інфраструктуру, поліпшенні бізнес-середовища та інтеграції в окремі частини єдиного ринку ЄС. Це досягається за допомогою спеціальних інструментів, таких як План зростання для Західних Балкан і угоди про асоціацію, включаючи поглиблені та всеосяжні зони вільної торгівлі з Україною, Молдовою та Грузією. Така прискорена інтеграція має супроводжуватися узгодженням законодавства з нормами ЄС та зміцненням адміністративних спроможностей. <...>

Відновлення України та її економіки для наближення її до ЄС для перспективного вступу потребує не лише значних фінансових зусиль, а й структурних реформ. <...>

План України, який є першим стовпом Facility, є важливим інструментом для забезпечення зближення та поступової інтеграції України з ЄС. <...> План визначає 69 реформ і 10 інвестицій, що охоплюють 15 сфер (зокрема енергетику, сільське господарство, транспорт, “зелені” та цифрові трансформації, людський капітал, державні підприємства, бізнес-середовище, публічні фінанси та децентралізацію). Ці заходи спрямовані на зміцнення макроекономічної та фінансової стійкості України, покращення управління, підвищення спроможності та ефективності адміністрації, підвищення відповідальності та доброчесності судової системи, підтримку розвитку приватного сектору та створення умов для сталого економічного зростання. Очікується, що деякі реформи допоможуть Україні на шляху до вступу шляхом узгодження законодавства із acquis ЄС, зокрема у сфері публічного управління, в управлінні публічними фінансами, протидії відмиванню ко-

штів, державних закупівлях, а також у транспортному та агропромисловому секторах.

Другий стовп Facility – Інвестиційна програма для України, забезпечена фінансовими інструментами ЄС у розмірі 9,3 мільярда євро і має на меті залучити державні та приватні інвестиції, мобілізуючи до 40 мільярдів євро для підтримки відновлення та реконструкції країни. 1,4 мільярда євро вже було виділено на доповнення існуючих інвестиційних угод із кількома міжнародними фінансовими установами, щоб сприяти конкретним інвестиціям в економіку України. Третій стовп Facility забезпечує технічну допомогу Уряду України для зміцнення його спроможності, впровадження реформ, викладених у плані та важливих для вступу до ЄС, а також для підтримки громадянського суспільства.

Поглиблена та всеохопна зона вільної торгівлі між ЄС і Україною (DCFTA) виявилася ефективним інструментом для створення умов, що покращують економічні та торговельні відносини, сприяючи подальшому зближенню. У рамках DCFTA ЄС повністю лібералізував імпорт із України для переважної більшості товарів, зберігши тарифні квоти та систему мінімальних цін лише для обмеженої кількості вибраних сільськогосподарських продуктів. З 2022 року, щоб підтримати економіку України, ЄС повністю скасував тарифи на всі імпортовані товари, ухваливши тимчасові автономні торговельні заходи. Однак, враховуючи занепокоєння зацікавлених сторін у ЄС, для деяких чутливих сільськогосподарських секторів було запроваджено посилений механізм захисту та “екстреного гальмування”. Інші положення уможливають поступову інтеграцію, забезпечуючи переваги членства ще до вступу. Наприклад, існує можливість укладення Угоди про оцінку відповідності та прийнятність промислових товарів (АСАА) або приєднання до ініціативи “Роумінг як вдома”. <...>

## VI. РЕГІОНАЛЬНЕ СПІВРОБІТНИЦТВО ТА ДОБРОСУСІДСЬКІ ВІДНОСИНИ

<...> Регіональна взаємодія залишалася пріоритетом у порядку денному завдяки співпраці в галузях транспорту, енергетики та цифрових технологій. Транспортне співтовариство продовжувало підтримувати поступову інтеграцію транспортних секторів Західних Балкан, України, Молдови та Грузії, одночасно сприяючи спрощенню перевезень через ініціативу Green Lanes із підготовкою дорожньої карти. Це передбачає плани модернізації 11 пунктів перетину кордону як у межах регіону, так і між регіоном та ЄС, значно скорочуючи час очікування, водночас забезпечуючи необхідний контроль. Шляхи солідарності ЄС–Україна продовжують відігравати важливу роль у забезпеченні логістичних маршрутів для ключових торговельних потоків між Україною, Молдовою, ЄС та рештою світу.

<...> Агресивна війна Росії проти України вплинула на відносини з її двосторонніми партнерами та сусідніми країнами. Українська влада прагну-

ла підтримувати та надалі зміцнювати співпрацю та дипломатичні зв'язки з європейськими країнами та за їх межами, зокрема підтримуючи справедливий і тривалий мир в Україні відповідно до української формули миру.

Відносини України із Західними Балканами загалом покращилися, хоча є розбіжності в поглядах із Сербією та Республікою Сербською в Боснії і Герцеговині через їхні зв'язки з Росією. Відносини з Грузією зазнали певного напруження, особливо через те, що Грузія не приєдналася до санкцій проти Росії. Незважаючи на відсутність узгодженості з обмежувальними заходами ЄС проти Росії, Туреччина продовжує залишатися партнером стратегічного значення для України зі значними двосторонніми економічними зв'язками та зв'язками між людьми, що підтверджується двостороннім безвізовим режимом і угодою про вільну торгівлю, підписаною в лютому 2022 року. Туреччина також докладала неодноразових зусиль, щоб відновити Чорноморську зернову ініціативу, припинену Росією в липні 2023 року, і є визначним учасником ініційованої Україною Міжнародної Кримської платформи.

<...> Україна, Молдова і Грузія також продовжують брати активну участь у Східному партнерстві. <...>

## VII. ВИСНОВКИ ТА РЕКОМЕНДАЦІЇ

### I

1. Через двадцять років після найбільшого розширення ЄС на десять держав-членів, вступ до ЄС залишається ключовим рушієм довгострокової безпеки, миру, стабільності та процвітання в Європі. Історична можливість пов'язати своє майбутнє з ЄС відкрита для десяти партнерів, зокрема шести країн Західних Балкан, а також Туреччини, України, Молдови та Грузії. <...>

3. Процес розширення набув нового імпульсу протягом 2023 і 2024 років. <...> Переговори про вступ були відкриті з Україною та Молдовою на перших міжурядових конференціях у червні 2024 року. <...>

5. <...> Для підтримки зближення України та її поступової інтеграції до ЄС фінансова програма "Ukraine Facility" надаватиме Україні підтримку з 2024 по 2027 роки на основі реалізації Плану України. <...>

### II

15. Україна виконала всі невирішені кроки, визначені у Висновку Комісії за 2022 рік. Початок переговорів про вступ України став важливим визнанням її рішучості проводити реформи на шляху до вступу до ЄС, незважаючи на агресивну війну Росії. Україна продовжувала сприяти забезпеченню доброчесності та меритократії у судовій системі, а також зміцнювати антикорупційну інституційну базу та нарощувати результати правозастосування у справах про корупцію на високому рівні. Україна також значно оновила своє законодавство щодо захисту прав осіб, які належать до національних меншин. Обмеження основоположних прав, пов'язані з воєнним станом, залишаються загалом пропорційними. Влада також досягла прогресу у впровадженні важливих реформ у межах Плану України.

Незважаючи на прогрес у фундаментальних реформах, потрібні подальші зусилля. Україна повинна продовжувати зосереджуватися на подальшому напрацюванні надійних результатів правозастосування у справах про корупцію на високому рівні, щоб подолати системну корупцію в найважливіших секторах та інституціях, а також зміцнити доброчесність, професіоналізм та ефективність судової системи та правоохоронного сектору, одночасно посилюючи боротьбу з організованою злочинністю. Захист фундаментальних прав потребує подальшого посилення, впровадження оновленого законодавства щодо захисту прав осіб, які належать до національних меншин, слід продовжувати у тісній співпраці з представниками національних меншин, а реформа державного управління та реформа децентралізації мають просуватися. Заходи для підтримки відновлення та реконструкції інфраструктури стануть ключовими для повного відновлення економіки, особливо в енергетичному секторі, який потребує подальшої децентралізації та покращення управління. Після першої міжурядової конференції у червні 2024 року аналітична перевірка *acquis* (скринінг) просувається без затримок. Після ратифікації Україною Римського статуту Міжнародного кримінального суду слід здійснити наступні кроки для забезпечення повного узгодження національного законодавства. Постійне приєднання України до позицій спільної зовнішньої політики та політики безпеки ЄС і обмежувальних заходів є чітким свідченням політичної відданості й має продовжуватися. За умови виконання Україною всіх умов Комісія з нетерпінням чекає на початок переговорів за кластерами, починаючи з фундаментальних аспектів, якнайшвидше у 2025 році.